

Onderwerp: Vier adviezen namens de digitale sector

Datum: 28 mei 2021

Geachte informateur, geachte mevrouw Hamer,

U heeft de eervolle taak om samen met politieke partijen te werken aan overeenstemming voor herstel en transitie en te inventariseren welke grote urgente thema's de komende jaren moeten worden aangepakt. Als vertegenwoordiger van de digitale sector draagt NLdigital hier graag aan bij.

Verantwoorde doorontwikkeling van digitalisering

De digitale sector is het fundament gebleken voor de maatschappij en economie, zodat deze het afgelopen jaar konden blijven functioneren. De coronacrisis heeft meer dan ooit het belang en de meerwaarde van de digitale infrastructuur en applicaties blootgelegd. In geen enkel ander tijdperk hadden onze maatschappij en economie kunnen blijven functioneren zoals zij het afgelopen jaar hebben gedaan. De digitale sector is de afgelopen jaren de aanjager geweest van een groot aantal digitale transformaties bij burgers en bedrijven, maar juist ook in tal van maatschappelijke domeinen. Dit brengt enorme kansen met zich mee en zorgt ook voor uitdagingen. Toch is, zo is onze overtuiging, onze toekomst steeds meer digitaal. Dit maakt een verantwoorde verdere doorontwikkeling van levensbelang voor onze maatschappij en economie.

Een goede basis

De middelen die het kabinet de afgelopen tijd beschikbaar heeft gesteld om de ergste economische klappen op te vangen, zijn essentieel gebleken voor het behoud van onze economische basis. Nu is het tijd om na te denken over een duurzaam herstel en verantwoorde transitie. De Europese middelen in de Recovery and Resilience Facility (RRF) en de daaraan geschetste voorwaarden zijn wat ons betreft een heel goede basis. Niet voor niets vraagt Europa minimaal 20% van de middelen te gebruiken voor digitalisering en de inspanningen op dit vlak te combineren met thema's als klimaat, duurzaamheid, vaardigheden en het bestrijden van kansenongelijkheid.

Vier adviezen namens de digitale sector

In lijn met deze kaders brengt NLdigital graag vier concrete adviezen onder uw aandacht.

1. Investeer in digitale kennis en daarmee in de toekomst van onze kinderen en onze beroepsbevolking.
2. Investeer in onze digitale infrastructuur: verbind heel Nederland met de toekomst.
3. Investeer in een meer integrale politieke en bestuurlijke benadering van digitalisering.
4. Investeer in de overheid als grootste digitale dienstverlener aan burgers en bedrijven.

Een verantwoorde ontwikkeling vereist een reële aanpak die voortkomt uit goede samenwerking tussen gebruiker, bedrijfsleven, overheid, onderwijs en kennisinstellingen. Wij signaleren enkele knelpunten die het verzilveren van de kansen en het constructief beteugelen van gevaren in de weg staan. Die knelpunten brengen wij graag naar voren in deze brief en we vragen u deze mee te nemen in uw gesprekken.

1. Investeer in digitale kennis en daarmee in de toekomst van onze kinderen en beroepsbevolking.

Digitale geletterdheid in het curriculum

Het belang van digitale geletterdheid kan niet meer los gezien worden van fundamentele vakken als taal en rekenen. Om deel te nemen aan de maatschappij is het gebruik van digitale hulpmiddelen een noodzaak geworden. Er is sprake van een tweedeling tussen mensen die niet zelfstandig gebruik kunnen maken van digitale apparatuur en applicaties en zij die dit wel kunnen. Digitale geletterdheid is veel meer dan het juiste icoon kunnen vinden op een scherm: denk aan mediawijsheid, zoekvaardigheid en bewustzijn van online identiteit. Vier op de tien kinderen leren op school nog niet hoe ze nepnieuws van echt nieuws kunnen onderscheiden. In de huidige plannen staat een besluit over de invoering van digitale geletterdheid op primair en voortgezet onderwijs op alle scholen pas gepland voor 2023, daarna moet de implementatie nog starten. Het kan niet zo zijn dat het nog jaren duurt voordat we deze kansengelijkheid aanpakken, dit moet sneller. Eerdere initiatieven liepen vast op weerstand uit het onderwijsveld, waarbij vaak werd verwezen naar het gebrek aan tijd en middelen. NLdigital heeft hier begrip voor en steunt daarom van harte elk initiatief om substantieel meer te investeren in ons onderwijssysteem. Alleen zo kan er ook worden gewerkt aan broodnodige modernisering van het curriculum.

50% vrouwen in IT in 2030

Door het gebrek aan digitale vakken als informatica op school zien we grote verschillen in welke groepen in de samenleving geïnspireerd worden om zich digitaal verder te ontwikkelen. De ICT-arbeidsmarkt biedt inmiddels werkgelegenheid aan ruim 542.000 mensen, maar is nog veel te weinig divers. Om toe te werken naar een diverse en inclusieve digitale sector heeft NLdigital samen met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat een landelijke Taskforce Diversiteit & Inclusie gelanceerd. We hebben een ambitieuze, gezamenlijke doelstelling: 50% vrouwen in IT in 2030. Wij hopen op volle steun voor het doorzetten van deze samenwerking.

36.000 mensen om- en bijscholen

Het is van groot belang om de huidige beroepsbevolking digitaal bij en om te scholen. Terwijl banen in andere sectoren verdwijnen, snakt de digitale sector naar personeel. Meer dan anderhalf keer zoveel als in andere sectoren geven digitale bedrijven aan niet te kunnen groeien door een gebrek aan personeel. Deze enorme krapte op de arbeidsmarkt bleef zelfs tijdens de coronacrisis. Er waren in 2020 ruim 80.000 openstaande vacatures. Maar ook aan de kant van de klanten van onze sector is de behoefte aan bijscholing groot. Veel beroepen digitaliseren en digitaal geletterd zijn is een noodzaak bij de gebruikers. Dus ook zij moeten grootschalig bijgeschoold worden. Dat dit nu nog niet

gebeurt, belemmert niet alleen onze economische groei. Het remt ook de ontwikkeling van een groot deel van onze beroepsbevolking. Vanuit de Human Capital Agenda ICT ligt een plan klaar voor het opschalen van publiek-private initiatieven met bewezen resultaat. Wij vragen de onderhandelaars de aanvraag voor financiering uit het RRF zo snel mogelijk goed te keuren, zodat wij met onze partners aan de slag kunnen en circa 36.000 mensen kunnen om- en bijscholen.

2. Investeer in de digitale infrastructuur, verbind heel Nederland met de toekomst.

Redelijke vergoedingen bij veiling 5G

De digitale infrastructuur is het fundament onder onze maatschappij en economie. Het belang ervan zal de komende jaren alleen maar toenemen. De digitale infrastructuur moet daarom ook een speerpunt zijn in het nieuwe kabinetsbeleid. Corona toonde de noodzaak aan van de digitale infrastructuur en jaagde ook de verdere digitalisering aan. Dit heeft de druk op het netwerk groter gemaakt dan ooit en dat vereist blijvende investeringen. Grote private partijen brengen deze investeringen op en daarom is het heel belangrijk dat deze partijen ruimte krijgen voor die investeringen. Bijvoorbeeld door het stellen van heldere regels, maar juist ook door hen niet te veel te belasten in veilingen van frequentieruimte. Immers, elke euro die ze moeten betalen in een veiling kunnen ze niet investeren in de netwerken. Dit zet een rem op innovatie. Niet alleen in de sector zelf, maar ook bij gebruikers, publiek en privaat, van deze netwerken. NLdigital roept een volgend kabinet dan ook op om oog te houden voor redelijke vergoedingen bij de aanstaande veiling voor spectrum voor 5G.

Breedband in de buitengebieden

Hoewel Nederland een Europese koploper is op het gebied van connectiviteit zijn er in de buitengebieden helaas nog steeds circa 20.000 huishoudens die geen toegang hebben tot een snelle vaste internetverbinding. Al vele jaren wordt hier in de politiek over gesproken, maar tot op heden is een adequate oplossing nooit gevonden. Het RRF biedt nu een unieke kans om dit probleem alsnog aan te pakken. Marktpartijen zijn bereid een deel van de kosten mede te financieren. We vragen een nieuw kabinet deze kans te grijpen en een deel van de RRF-gelden te besteden aan breedband in de buitengebieden om zo Nederland echt 100% klaar te maken voor een digitale toekomst.

Sterkere regierol

Hoewel de digitale infrastructuur al bijna 100% CO₂-neutraal is en CO₂-besparing in tal van andere sectoren faciliteert, zien we dat de inpassing van de digitale infrastructuur helaas nog vaak tot discussie leidt. Het kan dan gaan om de aanleg van glasvezelnetwerken, 5G-masten of de bouw van datacenters. Wij zien een kans voor een volgend kabinet om een sterkere regierol te pakken als het gaat om de uitrol van de digitale infrastructuur. Dat wil niet zeggen dat het Rijk verantwoordelijk moet worden, maar wel regio's en gemeenten beter kan ondersteunen zodat landelijke ambities op het gebied van connectiviteit ook lokaal kunnen worden vertaald. Concreet kan worden gedacht aan ondersteuning bij ruimtelijke inpassing en elektriciteitsinfrastructuur, uniformiteit in vergunningstrajecten en leges en voorlichting van burgers. Dit geeft de decentrale overheden het vertrouwen om initiatief te nemen en behoudt het goede vestigingsklimaat voor nieuwe

investeringen in de digitale infrastructuur. Alleen zo kan Nederland ook op de lange termijn haar unieke positie als digitale mainport, brainport en Europese hub voor het digitale bedrijfsleven vasthouden.

LEAP opschalen

Het Europees herstellfonds en het nationale groeifonds bieden eveneens goede kansen op het stimuleren van onderzoek en toepassing van nieuwe technologische doorbraken die het energieverbruik van ICT ontkoppelen van de sterke datagroei. Dit is de focus van het LEAP-project in de regio Amsterdam. NLdigital vraagt mede namens de vele partners steun voor de RRF-aanvraag om dit succesvolle initiatief op te schalen. Er ligt een unieke kans om als Nederland gidsland te worden op het gebied van duurzame digitale infrastructuur.

3. Investeer in een meer integrale politieke en bestuurlijke benadering van digitalisering.

Meer aandacht voor digitalisering

Het belang en de impact van digitalisering is te lang over het hoofd gezien. Gelukkig groeit zowel in de Tweede Kamer alsook bij tal van adviesorganen het besef dat meer regie noodzakelijk is om de kansen én uitdagingen van deze transitie ten volle te kunnen beoordelen. NLdigital pleit dan ook voor meer aandacht voor digitalisering in een volgend kabinet. Ook steunen we daarbij de recente oproep van adviesorgaan de Cyber Security Raad waarin gepleit wordt voor een ministeriële onderraad voor digitalisering. Ook de nieuwe Kamercommissie Digitale Zaken is wat ons betreft een zeer goede stap om de gewenste tegenmacht op het dossier digitalisering te faciliteren.

Een gelijk speelveld

Ook de rol van Europa als het gaat om de regulering van technologie is in het verleden onderbelicht geweest. Digitalisering stopt niet aan de grens en internationale en Europese samenwerking is noodzakelijk om te komen tot oplossingen die ook de doelen bereiken waarvoor ze bedoeld zijn. Niets is zo belangrijk voor een gezond bedrijfsleven als een gelijk speelveld. Door eenduidige regelgeving op internationale schaal kunnen bedrijven concurreren en innoveren. De sleutel daarvoor ligt in Europa en daar zou Nederland dan ook meer op moeten inzetten. Dit verdient meer debat dan het bespreken van een BNC-fiche. De kansen daar zijn enorm nu de Europese Commissie dit als duidelijke prioriteit ziet. Er liggen grote voorstellen zoals de Digital Markets Act (DMA), de Digital Services Act (DSA), de Revised Directive on Security of Network and Information Systems (NIS2), het Circular Economy Action Plan (CEAP) en een kader voor artificiële intelligentie. Een uniforme, breed gedragen Nederlandse inzet is van groot belang. We moeten optimaal gebruik maken van die 'Single EU Market' door in te zetten op versnelde digitalisering met een gelijk speelveld en kansen voor onze Nederlandse digitale ondernemers.

4. Investeer in de overheid als grootste digitale dienstverlener aan burgers en bedrijven.

Bijspijkeren van digitale geletterdheid

Informateur Herman Tjeenk Willink vroeg in zijn rapport aandacht voor grote urgente thema's die ter hand moeten worden genomen. Wat NLdigital betreft is de rol van de overheid als een van de grootste dienstverleners en werkgevers er een die wellicht nog te onderbelicht is. Want ook de overheid wordt in haar dienstverlening aan burgers en bedrijven steeds afhankelijker van ICT. Kennis, investeringen en goed opgeleid personeel is cruciaal. Helaas spelen de tekorten op de arbeidsmarkt en een gebrek aan digitale vaardigheden ook bij de overheid een rol. Veel kennis over (de impact van) ICT is niet gedekt binnen de ministeries. In de vertaling van de beleidstheorie naar het praktische effect ervan op burgers en bedrijven zit vaak nog te veel ruis. Het bijspijkeren van de digitale geletterdheid op ministeries behoeft daarom directe aandacht.

Verplichte uitvoeringstoets

NLdigital draagt al langere tijd bij met markttoetsen om te komen tot betere aanbestedingen, maar wat ons betreft is dit slechts het begin van de bijdragen die wij kunnen leveren vanuit onze kennispositie. Wij stellen bijvoorbeeld voor om voorafgaand aan nieuwe wet- en regelgeving een verplichte uitvoeringstoets te houden. Alleen met een zuiver beeld van de kosten, doorlooptijd en risico's kunnen goede besluiten genomen worden. Hierbij zien we de legacy (oude, langjarig opgebouwde, maar vitale systemen) van de betrokken organisaties als een van de grootste uitdagingen. Ze zijn vaak duur in onderhoud (80 procent van de ICT-budgetten gaat op aan onderhoud en beheer), moeilijk vervangbaar en een rem op innovatie. Er moet een aanpak inclusief bijbehorend budget komen om dit zoveel mogelijk uit te faseren.

Betere aanbestedingen

Ook zien we veel mogelijke verbeteringen voor aanbestedingswetgeving. Deze dient momenteel zowel de overheid, als opdrachtgever, als de leverancier niet optimaal. Wij willen graag met het nieuwe kabinet werken aan betere aanbestedingen, zodat de markt betere producten en diensten kan leveren die aansluiten bij de behoefte van de overheid.

Elk departement een digitaliseringsagenda

Ook constateren we dat nog lang niet elk departement de impact van digitalisering meeweegt bij nieuwe beleidsvorming. Er bestaat wel een Nederlandse Digitaliseringsstrategie onder regie van EZK, maar die is in onze ogen te beperkt. Elk departement zou een eigen digitaliseringsagenda moeten maken en na moeten denken hoe digitalisering de maatschappelijke doelen van een departement kan helpen realiseren. Vanuit het bedrijfsleven kunnen we hierbij helpen. Bijvoorbeeld door de CIO Rijk te helpen een aanpak vast te stellen die het mogelijk maakt de verschillende (maatschappelijke en financiële) aspecten van digitalisering inzichtelijk te maken.

Tot slot

Er is in toenemende mate aandacht voor de impact van digitalisering op thema's als onderwijs, duurzaamheid en veiligheid. Die aandacht moet zich nu gaan vertalen in een betere bestuurlijke en politieke organisatie. Want het succes van Nederland én Europa ligt voor een groot deel in de open en internationaal georiënteerde economie. Om onze welvaart en toekomstbestendigheid te

behouden is het van groot belang dat we die houding niet verliezen en digitalisering zal daarbij een steeds grotere rol gaan spelen. Het nieuwe kabinet moet deze handschoen oppakken om de kansen die digitalisering biedt te verzilveren en de uitdagingen aan te pakken.

Naast de vier prioriteiten die we hierboven aangaven, vestigen wij ook graag uw aandacht op de inbreng van andere organisaties. Mede namens ons heeft de Cyber Security Raad u een rapport overhandigd voor de grote investeringen die noodzakelijk zijn om Nederland veilig te houden. Ook steunen wij van harte de inzet van Stichting OPEN om samen te werken aan een meer circulaire sector waar geen e-waste meer in verloren gaat en de oproep van de Kenniscoalitie om substantieel meer te investeren in innovatie. Tot slot steunen wij van harte de inzet van VHTO en FutureNL op het gebied van digitale geletterdheid.

Namens de digitale sector,

Lotte de Bruijn
Directeur NLdigital

Over NLdigital

NLdigital is het collectief van bedrijven die de digitale transformatie mogelijk maken. We vertegenwoordigen een ecosysteem van wereldwijde spelers en startups op zolderkamers – en alles er tussenin. We geloven dat digitale technologie Nederland beter maakt. Daarom werken we samen aan een sterke digitale sector en een sterke digitale economie.